

Törőcsik Mari ragyogása

Emlékezetes filmtörténeti pillanatok – Fábri Zoltán: Körhinta (1956)

Törőcsik Mari művészetének egyik legfontosabb kulcsa, hogy nem eljátssza a szerepet, hanem átlényegül. Vele kapcsolatban úgy érzi az ember, hogy nincs is szükség semmilyen játékra, a néző időről időre az átlényegülést akarja látni, mert katartikus élmény. Törőcsik Mari átlényegülésének Törőcsik-hangja van. A Nemzeti Színház bejáratánál péntek estig hallható: verset mond. Fényképe körül temérdek sárga rózsza, ez volt a kedvenc virága, csak a katicabogár hiányzik, de az nagyon.

Csejk Miklós

Fábri Zoltán 1956-os Körhinta című filmjében nagyon szép Törőcsik Mari. Minden színésznő, aki zseniális színé-

ha megnézi a Körhintát. Az egyiken, amikor az élet nehézségeiről beszélnek a szülei és a leendő jegyese a vásárban, a fiatal lány nem akarja halni a sok rájuk váró bajt, és egy ka-

vón. Körbe-körbe forognak az egyetemes filmtörténet egyik leghíresebb jelenetében, amelyet a mai napig szinte minden filmművészettel foglalkozó iskolában kockáról kockára elemeznek. Forog a kamera, forog a pár, amelyre a körhintában repülés képeit montírozzák az alkotók, mindkét jelenet a vitalitásról szól, de az utóbbi, az esküvői már a lázadásról is. A jelenet utolsó, katartikus pillanatában Törőcsik Mari kifulladt, érzelmekkel telített dacos tekintetét látjuk. A néző pedig pontosan érti, mit érez a lány.

Marit. Mari a kertben kószál, meglátja a férfit az ablakon keresztül, meghallja a dalt, nekidől a ház falának az ablak mellett, majd szomorúan az ég felé néz. És ekkor a néző a Mari arcán, állán, nyakán megpihenő, a házból kiszűrődő fény megvilágításában a lány megfoghatatlan szépségét csodálja.

Fábri Zoltán Körhintája egy szomorú történelmi helyzet mementója. A kommunisták elvették az emberek földjét, a termelészövetkezetben a többség nem végzi jól a dolgát, mert a közös tulajdont nem érzik a magukénak. Aki

„Repülünk, Mari!” – A főszereplők természetes játéka a létezés örömeit és örök igazságát demonstrálja

Forrás: Nemzeti Filmintézet

szi tehetségű, fiatalon még tisztán, kiforratlanul áll az alkotók előtt, ahogy Törőcsik Mari is Fábri Zoltán filmrendező és Hegyi Barnabás operatőr filmjében a forgatáson. Fábri Zoltán látta, hogy hagyni kell átlényegülni a fiatal lányt, így játéka annyira természetessé vált, hogy az már nem is a valóságról szól, hanem a létezés örömeit és örök igazságát demonstrálja. Hegyi Barnabás operatőr kamerájával a világ egyik legszebb nőjének mutatta Törőcsik Marit. A beállítások, a fények az arcán tündöklő, fiatal, tiszta és ártatlan szépséggé varázsolják a színésznőt.

Van négy kép Törőcsik Mariról, ami beleég az ember emlékezetébe,

ticabogarat kezd el figyelni. Ujjára veszi, nézi, addig nézi, amíg a bogár el nem repül. A jelenet az érzelmek szabadságáról szól, a könnyedségről, a szemtelen fiatalyságról. Ezt követi aztán a vurstli hajójában való hintázás, majd a körhintában a lélek szabadon szárnyalásának képei: „Repülünk, Mari!” És ekkor látható a második kép, amit soha nem felejt a néző. Törőcsik Mari körhintában repülésének képei. Tekintetében a boldogság, ami az élet, a fiatalság és a szabadság szimbóluma.

A harmadik felejthetetlen kép, amikor Törőcsik Mari nem a jegyesevel, hanem a szerelmével táncol egy eskü-

Érdekes a filmben a párhuzam egy másik jelenettel, ahol a termelészövetkezetből kilépő apja épp úgy lázad sorsa ellen, mint Mari, aki az ősi törvényt – amely szerint föld a földhöz házasodik – szeretné felülírni szerelmével. Apja nehezen bár, de a film végén elfogadja Mari lázadását, amely ugyanabból az igazságérgézetből fakad, mint az övé: ne a másik ember mondja meg, mit csináljon az életben.

A negyedik kép, amely beleég a néző emlékezetébe, amikor Soós Imre már ki tudja, hányadszor énekli a dalt – „hosszú útról visszatérni nem lehet, a szerelmet eltitkolni nem lehet” – szerelmi bánatában, mivel eljegyezték

kilép a szövetkezetből, az nem a saját földjét kapja vissza (de inkább senki nem kapott vissza semmit), ráadásul ellehetetlenítik a helyzetét. Mari szerelme párttitkár, a film propagandisztikus célokat is szolgált, de a készítőik – kijátszva a hatalom felől jövő nyomást – az élet, a fiatalság, a szerelem szépségére helyezték a hangsúlyt. Az alkotók saját, hatalommal szembeni ellenállásukat a sorok közé rejtették, ám a legnagyobb lázadás az volt, hogy megelőzve a francia és a magyar új hullám formanyelvi újításait, a szocialista realizmus statikus képei helyett új filmnyelvet teremtettek a ragyogó és fiatal Törőcsik Marival.